

Wijziging van de Gemeentewet, Provinciewet, Waterschapswet, Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en Kieswet in verband met het bevorderen van de bestuurlijke integriteit en de aanpak van aanhoudende bestuurlijke problemen in het decentraal bestuur (Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur)

NOTA VAN WIJZIGING

Het voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel I wordt voor onderdeel A een onderdeel ingevoegd, luidende:

aA

Artikel 12, tweede lid, komt te luiden:

2. Openbaarmaking vindt plaats terstond na benoeming tot lid van de raad of aanvaarding van een andere functie als bedoeld in het eerste lid en geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging van een opgave van de andere functies op het gemeentehuis.

B

In artikel I wordt na onderdeel E een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ea

Onder vernummering van het tweede tot het vierde lid, worden in artikel 35 twee leden ingevoegd, luidende:

2. Voorafgaand aan de benoeming wordt een risicoanalyse uitgevoerd met betrekking tot de bestuurlijke integriteit van de beoogde wethouders. Ten aanzien van de uitkomsten van de risicoanalyse geldt een geheimhoudingsplicht, met uitzondering van de conclusie, aanbevelingen en eventuele maatregelen die volgen uit de risicoanalyse, die door tussenkomst van de burgemeester zijn overlegd aan de raad.

3. De raad stelt met betrekking tot de risicoanalyse, bedoeld in het tweede lid, een verordening vast. De verordening bevat ten minste regels over de reikwijdte en het proces van de risicoanalyse, waaronder maatregelen om te zorgen voor een rechtmatige en behoorlijke verwerking van persoonsgegevens.

C

In artikel I wordt na onderdeel G een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ga

Artikel 41b wordt als volgt gewijzigd:

1. Het derde lid komt te luiden:

3. Een wethouder maakt zijn nevenfuncties en de maatregelen, bedoeld in artikel 35, tweede lid, openbaar. De openbaarmaking vindt plaats terstond na benoeming tot wethouder of aanvaarding van een nevenfunctie en geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging op het gemeentehuis.

2. In het vierde lid, tweede zin, wordt na "Openbaarmaking geschiedt" ingevoegd "zowel op elektronische wijze als".

D

In artikel I wordt na onderdeel J een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ja

In artikel 67, derde lid, komt te luiden:

De burgemeester maakt nevenfuncties, anders dan uit hoofde van zijn burgemeestersambt, en de inkomsten uit die functies openbaar. De openbaarmaking van nevenfuncties vindt plaats terstond na benoeming tot burgemeester of aanvaarding van een nevenfunctie en geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging op het gemeentehuis. Openbaarmaking van de inkomsten uit nevenfuncties geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging op het gemeentehuis uiterlijk op 1 april na het kalenderjaar waarin de inkomsten zijn genoten.

E

In artikel I wordt na onderdeel R een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ra

In artikel 170, tweede lid, wordt aan het slot toegevoegd "en ziet in dat verband toe op het uitvoeren van de risicoanalyse, bedoeld in artikel 35, tweede lid".

F

In artikel II wordt voor onderdeel A een onderdeel ingevoegd, luidende:

aA

Artikel 11, tweede lid, komt te luiden:

2. Openbaarmaking vindt plaats terstond na benoeming tot lid van provinciale staten of aanvaarding van een andere functie als bedoeld in het eerste lid en geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging van een opgave van de andere functies op het provinciehuis.

G

In artikel II wordt na onderdeel E een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ea

Onder vernummering van het tweede tot het vierde lid, worden in artikel 35 twee leden ingevoegd, luidende:

2. Voorafgaand aan de benoeming wordt een risicoanalyse uitgevoerd met betrekking tot de bestuurlijke integriteit van de beoogde gedeputeerden. Ten aanzien van de uitkomsten van de risicoanalyse geldt een geheimhoudingsplicht, met uitzondering van de conclusie, aanbevelingen en eventuele maatregelen die volgen uit de risicoanalyse, die door tussenkomst van de commissaris van de Koning worden overlegd aan provinciale staten.

3. Provinciale staten stellen met betrekking tot de risicoanalyse, bedoeld in het tweede lid, een verordening vast. De verordening bevat ten minste regels over de reikwijdte en het proces van de risicoanalyse, waaronder maatregelen om te zorgen voor een rechtmatige en behoorlijke verwerking van persoonsgegevens.

H

In artikel II wordt na onderdeel G een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ga

Artikel 40b wordt als volgt gewijzigd:

1. Het derde lid komt te luiden:

3. Een gedeputeerde maakt zijn nevenfuncties en de maatregelen, bedoeld in artikel 35, tweede lid, openbaar. De openbaarmaking vindt plaats terstond na benoeming tot gedeputeerde of aanvaarding van een nevenfunctie en geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging op het provinciehuis.

2. In het vierde lid, tweede zin, wordt na "Openbaarmaking geschiedt" ingevoegd "zowel op elektronische wijze als".

I

In artikel II wordt na onderdeel J een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ja

In artikel 66, derde lid, komt te luiden:

De commissaris maakt nevenfuncties, anders dan uit hoofde van zijn ambt van commissaris, en de inkomsten uit die functies openbaar. De openbaarmaking van nevenfuncties vindt plaats terstond na benoeming tot commissaris of aanvaarding van een nevenfunctie en geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging op het provinciehuis. Openbaarmaking van de inkomsten uit nevenfuncties geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging op het provinciehuis uiterlijk op 1 april na het kalenderjaar waarin de inkomsten zijn genoten.

J

In artikel II wordt na onderdeel R een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ra

In artikel 175, tweede lid, wordt aan het slot toegevoegd "en ziet in dat verband toe op het uitvoeren van de risicoanalyse, bedoeld in artikel 35, tweede lid".

K

In artikel III wordt na onderdeel A een onderdeel ingevoegd, luidende:

Aa

Artikel 32, tweede lid, komt te luiden:

2. Openbaarmaking vindt plaats terstond na benoeming tot lid van het algemeen bestuur of aanvaarding van een andere functie als bedoeld in het eerste lid en geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging van een opgave van de andere functies op de secretarie van het waterschap.

L

Artikel III, onderdeel E, komt te luiden:

E

Artikel 41 wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het eerste lid wordt een zin toegevoegd, luidende: Bij de benoeming zijn de beoogde leden in het bezit van een verklaring omtrent het gedrag als bedoeld in artikel 28 van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens, die niet ouder is dan drie maanden.

2. Onder vernummering van het tweede tot en met het zesde lid tot het vierde tot en met het achtste lid, worden twee leden ingevoegd, luidende:

2. Voorafgaand aan de benoeming wordt een risicoanalyse uitgevoerd met betrekking tot de bestuurlijke integriteit van de beoogde leden van het dagelijks bestuur. Ten aanzien van de uitkomsten van de risicoanalyse geldt een geheimhoudingsplicht, met uitzondering van de conclusie, aanbevelingen en eventuele maatregelen die volgen uit de risicoanalyse, die door tussenkomst van de voorzitter worden overlegd aan het algemeen bestuur.

3. Het algemeen bestuur stelt met betrekking tot de risicoanalyse, bedoeld in het tweede lid, een verordening vast. De verordening bevat ten minste regels over de reikwijdte en het proces van de risicoanalyse, waaronder maatregelen om te zorgen voor een rechtmatige en behoorlijke verwerking van persoonsgegevens.

M

In artikel III worden na onderdeel F drie onderdelen ingevoegd, luidende:

Fa

Artikel 44k wordt als volgt gewijzigd:

1. Het derde lid komt te luiden:

3. Een lid van het dagelijks bestuur maakt zijn nevenfuncties en de maatregelen, bedoeld in artikel 41, tweede lid, openbaar. De openbaarmaking vindt plaats terstond na benoeming tot lid van het dagelijks bestuur of aanvaarding van een nevenfunctie en geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging op de secretarie van het waterschap.

2. In het vierde lid, tweede zin, wordt na "Openbaarmaking geschiedt" ingevoegd "zowel op elektronische wijze als".

Fb

In artikel 45 wordt "artikel 41, derde lid," vervangen door "artikel 41, vijfde lid".'

Fc

In artikel 48, derde lid, komt te luiden:

De voorzitter maakt nevenfuncties, anders dan uit hoofde van zijn ambt, en de inkomsten uit die functies openbaar. De openbaarmaking van nevenfuncties vindt plaats terstond na benoeming tot voorzitter of aanvaarding van een nevenfunctie en geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging op de secretarie van het waterschap. Openbaarmaking van de inkomsten uit nevenfuncties geschiedt zowel op elektronische wijze als door terinzagelegging op de secretarie van het waterschap uiterlijk op 1 april na het kalenderjaar waarin de inkomsten zijn genoten. Onder inkomsten als bedoeld in de eerste volzin wordt verstaan: loon in de zin van artikel 9 van de Wet op de loonbelasting 1964, verminderd met de eindheffingsbestanddelen bedoeld in artikel 31 van die wet.

N

Aan artikel III wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:

H

In artikel 94, tweede lid, wordt aan het slot toegevoegd "en ziet in dat verband toe op het uitvoeren van de risicoanalyse, bedoeld in artikel 41, eerste lid".

O

In artikel IV wordt voor onderdeel A een onderdeel ingevoegd, luidende:

aA

In artikel 13, tweede lid, wordt na "en geschiedt" ingevoegd "zowel op elektronische wijze als".

P

In artikel IV wordt na onderdeel D een onderdeel ingevoegd, luidende:

Da

Onder vernummering van het tweede tot het vierde lid, worden in artikel 37 twee leden ingevoegd, luidende:

2. Voorafgaand aan de benoeming wordt een risicoanalyse uitgevoerd met betrekking tot de bestuurlijke integriteit van de beoogde eilandgedeputeerden. Ten aanzien van de uitkomsten van de risicoanalyse geldt een geheimhoudingsplicht, met uitzondering van de conclusie, aanbevelingen en eventuele maatregelen die volgen uit de risicoanalyse, die door tussenkomst van de gezaghebber worden overlegd aan de eilandsraad.

3. De eilandsraad stelt met betrekking tot de risicoanalyse, bedoeld in het tweede lid, een eilandsverordening vast. De eilandsverordening bevat ten minste regels over de reikwijdte en het proces van de risicoanalyse, waaronder maatregelen om te zorgen voor een rechtmatige en behoorlijke verwerking van persoonsgegevens.

Q

In artikel IV wordt na onderdeel E een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ea

Artikel 48 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het derde lid komt te luiden:

3. Een eilandgedeputeerde maakt zijn nevenfuncties en de maatregelen, bedoeld in artikel 41, tweede lid, openbaar. De openbaarmaking vindt plaats terstond na benoeming tot eilandgedeputeerde of aanvaarding van een nevenfunctie en geschiedt door terinzagelegging van een opgave van de functies zowel op elektronische wijze als op het bestuurskantoor van het openbaar lichaam.

2. In het vierde lid, tweede zin, wordt na "Openbaarmaking geschiedt" ingevoegd "zowel op elektronische wijze als".

R

In artikel IV wordt na onderdeel H een onderdeel ingevoegd, luidende:

Ha

Artikel 79 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het derde lid, tweede zin, wordt na "en geschiedt" ingevoegd "zowel op elektronische wijze als".

2. In het vierde lid, tweede zin, wordt na "Openbaarmaking geschiedt" ingevoegd "zowel op elektronische wijze als".

S

In artikel IV worden na onderdeel M twee onderdelen ingevoegd, luidende:

Ma

In artikel 172, tweede lid, wordt aan het slot toegevoegd "en ziet in dat verband toe op het uitvoeren van de risicoanalyse, bedoeld in artikel 37, tweede lid".

Mb

Artikel 194 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het derde lid, tweede zin, wordt na "en geschiedt" ingevoegd "zowel op elektronische wijze als".
2. In het vierde lid, tweede zin, wordt na "Openbaarmaking geschiedt" ingevoegd "zowel op elektronische wijze als".

T

Na artikel V wordt een artikel ingevoegd, luidende:

ARTIKEL Va

In bijlage 1 van de Algemene wet bestuursrecht wordt "Waterschapswet: de artikelen 31, derde lid, 33, vierde lid, en 41, vijfde lid" vervangen door "Waterschapswet: de artikelen 31, derde lid, 33, vierde lid, en 41, zevende lid".

I Toelichting - algemeen

Inleiding

Bestuurlijke integriteit staat bij gemeenten hoog op de agenda. Inwoners mogen dit ook van hun gemeentebestuur verwachten. Veel gemeenten onderwerpen beoogd wethouders voorafgaand aan hun benoeming aan een preventief onderzoek, een zogenoemde risicoanalyse of screening, om zo de bestuurlijke integriteit te waarborgen. Vanwege het grote belang dat wordt gehecht aan de integriteit van wethouders dient de huidige vrijblijvendheid naar het oordeel van de regering te worden omgezet in een wettelijke plicht. Met deze nota van wijziging stelt de regering voor dat voorafgaand aan de benoeming van wethouders verplicht een risicoanalyse integriteit dient plaats te vinden, waarmee tevens uitvoering wordt gegeven aan de motie-Van der Graaf c.s., die de regering oproep om dit wettelijk te verankeren.¹ De regering had reeds een wetsvoorstel in voorbereiding, maar kiest er nu voor dit onderdeel toe te voegen aan het reeds ingediende wetsvoorstel. Dat biedt de meeste garantie op tijdige inwerkingtreding voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022, zodat de verplichting gaat gelden voor alle wethouders die dan benoemd gaan worden.

Het voorliggende wetsvoorstel bevordert integriteit en functioneren decentraal bestuur bevat reeds de eerste stap naar een betere waarborg voor de integriteit, namelijk een wettelijke verplichting tot het overleggen van een VOG als benoembaarheidsvereiste van wethouders. Een VOG betreft echter uitsluitend een terugblik op eventueel begane strafbare feiten (voor zover relevant voor de functie), en geeft geen beeld van eventuele andere potentiële kwetsbaarheden in de integriteit van de beoogd wethouder. Het wettelijk verankeren van de plicht om een risicoanalyse voorafgaand aan de benoeming van wethouders uit te voeren is daarom een

¹ Kamerstukken II 2019/20, 35300-VII, nr. 29.

noodzakelijke extra waarborg en het sluitstuk van controle voorafgaand aan de benoeming. Deze nota van wijziging wordt separaat geconsulteerd en voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State. De regering kiest er hiermee voor al hetgeen noodzakelijk is met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 in het eerste, reeds aanhangige wetsvoorstel te regelen, en de overige onderwerpen in het in voorbereiding zijnde tweede wetsvoorstel. Bijkomend voordeel is dat de voorgestelde wijzigingen zo beter in samenhang kunnen worden gezien en afgewogen. In dat tweede wetsvoorstel zal onder meer een specifiek voorstel worden gedaan voor verscherpte screening van burgemeesters en andere Kroonbenoemde decentrale politieke ambtsdragers, rekening houdend met hun bijzondere positie en verantwoordelijkheden.

Daarnaast wordt met deze nota van wijziging geregeld dat de openbaarmaking van nevenfuncties van raadsleden, wethouders en de burgemeester geschiedt op elektronische wijze, naast de bestaande terinzagelegging op het gemeentehuis. In de meeste gemeenten is het al praktijk dat nevenfuncties op de gemeentelijke website worden vermeld.

Omwille van de leesbaarheid zal in deze toelichting doorgaans worden gesproken vanuit het gemeentelijk perspectief. De voorgestelde wijzigingen betreffen ook de Provinciewet, de Waterschapswet en de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: WolBES), tenzij anders wordt aangegeven.

Doel van de wettelijke verankering van de risicoanalyse

Het doel van de wettelijke verankering van de risicoanalyse is de raad inzicht bieden in de kwetsbaarheden van de beoogde wethouder die de mogelijkheid heeft naar aanleiding hiervan maatregelen te treffen. Daarnaast vergroot deze risicoanalyse het bewustzijn bij wethouders ten aanzien van de integriteitsrisico's in de uitoefening van het ambt. Dit inzicht kan ervoor zorgen dat integriteitsrisico's niet leiden tot integriteitsschendingen, omdat vooraf maatregelen genomen kunnen worden om de risico's te beheersen.

Het uitvoeren van een toets voorafgaand aan de benoeming draagt het inherente risico in zich dat de beoogde wethouder vanwege de uitkomsten een andere portefeuille krijgt binnen het college dan bij de collegeonderhandelingen was overeengekomen. In het uiterste geval trekt de beoogde wethouder zich terug of besluit de raad hem niet te benoemen. Het uitvoeren van de risicoanalyse na de benoeming is niet mogelijk, gezien het te dienen doel van deze risicoanalyse. Als de risico's pas na benoeming in kaart worden gebracht, is er geen ruimte meer voor het treffen van preventieve maatregelen. Het is ook niet wenselijk om de risicoanalyse in een eerder stadium uit te voeren. De risico's moeten namelijk worden afgewogen tegen de portefeuille die de beoogde wethouder mogelijk gaat vervullen. Dit kan enkel gebeuren als er een beeld is van de voorgenomen portefeuillevverdeling, wat vrijwel altijd het sluitstuk van de collegeonderhandelingen zal zijn. Daarnaast is het niet wenselijk om aan het begin van de collegeonderhandelingen alle mogelijke kandidaten aan een dergelijke toets te onderwerpen. Dit zou zeer tijdrovend en onredelijk bezwarend zijn. Enkel daadwerkelijk beoogde wethouders dienen te worden onderworpen aan de risicoanalyse. Dit laat onverlet dat politieke partijen – zoals nu ook het geval is bij het opstellen van kieslijsten – zelf maatregelen kunnen treffen om de integriteit te bewaken van de personen die namens die partij een functie kunnen gaan vervullen als volksvertegenwoordiger of als bestuurder.

Deze wettelijke verankering zorgt voor een uniformering en codificering van de huidige praktijk. Hierdoor wordt de integriteit van het openbaar bestuur beter gewaarborgd. Deze wettelijke verankering beoogt nadrukkelijk niet om de uitvoering van de risicoanalyse uitputtend te regelen. Er is bewust gekozen voor open normen die lokale invulling behoeven om zo recht te doen aan het maatwerk dat deze risicoanalyse in de specifieke context van elke gemeente vereist. Dit vraagt derhalve om een uitdrukkelijke lokaal-politieke afweging van de raad. De hierna beschreven mogelijkheden en voorbeelden van de invulling van de inhoud en het proces van de risicoanalyse dienen als duiding en eventueel als handvat. Gemeentebesturen hebben veel ruimte om de inhoud en het proces van de risicoanalyse naar eigen inzicht en wensen in te vullen, met inachtneming van de privacy van betrokkenen.

Waar het uitvoeren van de risicoanalyse een wettelijk vereiste is, gelden geen voorgeschreven uitkomsten van de risicoanalyse als benoembaarheidsvereiste; daarin verschilt de risicoanalyse van de VOG. Het primaat ten aanzien van de benoeming van wethouders blijft bij de raad. De

conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen die volgen uit de risicoanalyse hebben op zichzelf geen juridische gevolgen maar betreffen een zwaarwegend advies aan de raad. De conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen die volgen uit de risicoanalyse geven de raad een completer beeld van het profiel van de beoogd wethouder. De raad kan aan de hand van dit profiel besluiten de beoogd wethouder al dan niet te benoemen. Omdat de beraadslaging over het benoemen van wethouders openbaar is, zal ook voor de inwoners van de gemeente duidelijk zijn welke afwegingen de raad heeft gemaakt bij de benoeming van de wethouders. Bovendien moeten de naar aanleiding van de risicoanalyse getroffen beheersmaatregelen openbaar gemaakt worden door de wethouders. Dit komt de transparantie ten goede.

Politieke partijen hebben ook een grote verantwoordelijkheid om integriteitsrisico's te beheersen. Wanneer zij een beoogd wethouder aandragen moet de verplichte risicoanalyse in het oog worden gehouden. Van politieke partijen wordt verwacht dat zij enkel beoogd wethouders aandragen die geen bezwaarlijke integriteitsrisico's met zich brengen. Dit vraagt allereerst om het voeren van "het goede gesprek" tussen de politieke partij en de kandidaat. Uiteraard is dit geen alternatief voor de procedure die met deze wetswijziging geïntroduceerd, de risicoanalyse vindt enkel plaats in opdracht van de gemeenteraad.

De invulling van de risicoanalyse

In het voorliggende wetsvoorstel wordt het kunnen overleggen van een VOG voorafgaand aan de benoeming van wethouders wettelijk verplicht gesteld. Het kunnen overleggen van een VOG wordt hiermee ook een benoembaarheidsvereiste. De raad toetst of aan dit vereiste is voldaan.² De Dienst Justis bepaalt aan de hand van screeningsprofielen met bijbehorende risico's of de VOG kan worden afgegeven. Omgang met zeer gevoelige informatie, geld, goederen dan wel personen die kwetsbaar zijn in de samenleving worden beoordeeld bij het screeningsprofiel dat past bij politieke ambtsdragers.³ Daarbij wordt gekeken naar voor de functie relevante strafbare antecedenten. Wanneer iemand over een VOG beschikt, blijkt hieruit dat de Dienst Justis heeft geconcludeerd dat er geen strafbare antecedenten zijn die aan de benoeming in de weg staan. Strafbare antecedenten hoeven dus ook niet meer betrokken te worden in de risicoanalyse; daarmee zijn de VOG en de risicoanalyse complementair aan elkaar.

De Handleiding basisscan integriteit, welke is ontwikkeld in opdracht van het ministerie van BZK en bij de verkiezingen voor provinciale staten en algemene besturen van waterschappen in 2019 voor het eerst is toegepast, biedt goede aanknopingspunten voor de inhoud en reikwijdte van de risicoanalyse. De Handleiding is opgesteld met het doel invulling te geven aan de risicoanalyse. De Handleiding beschrijft dan ook een overzicht van keuzes en suggesties aan de hand waarvan de risicoanalyse kan worden ingevuld.⁴ Het verdient aanbeveling om deze Handleiding te volgen bij het vormgeven van de risicoanalyse.

Uit de Handleiding basisscan integriteit volgt dat de risicoanalyse, waarbij het voeren van "het goede gesprek" centraal staat, kan worden uitgevoerd aan de hand van de volgende thema's: (1) omgaan met vertrouwelijke informatie, (2) omgaan met personen of organisaties uit het netwerk die iets willen van de wethouder, (3) omgaan met zakelijke belangen van de beoogd wethouder en (4) verschillen tussen het eigen morele kompas en dat van de publieke opinie.⁵ Binnen deze thema's kunnen diverse risicogebieden aan bod komen, zoals: financiële belangen en aandelenportefeuilles, juridische belangen, subsidie- of opdrachtrelaties met het openbaar bestuur, eigendom van vastgoed of gronden, in het Centraal Krediet Informatiesysteem (CKI) van BKR geregistreerde schulden en betalingsrisico's. Maar ook risico's ten aanzien van de aard van de functie, zoals het omgaan met vertrouwelijke informatie en bevoegdheden als bestuurder op basis van de portefeuille en impact daarvan, en bestuurlijke ervaring. Daarnaast kunnen potentiële kwetsbaarheden zoals juridische procedures uit het verleden of lopende juridische procedures en gedrag op sociale media deel uitmaken van de analyse. Ook kunnen zaken als lidmaatschappen van verenigingen binnen de gemeente, nevenfuncties en -activiteiten, het netwerk van de beoogd wethouder, het arbeidsverleden, alsmede verlofregelingen of terugkeergaranties bij de huidige of

² Kamerstukken II 2019/20, 35546, nr. 3, p. 3.

³ https://www.justis.nl/binaries/19411446_Screeningsprofielen_VOG%20NP_def_tcm34-371057.pdf

⁴ Handleiding basisscan integriteit voor kandidaat-bestuurders, p. 8.

⁵ Handleiding basisscan integriteit voor kandidaat-bestuurders, p. 29.

vorige werkgever, worden betrokken.⁶ De Handleiding basisscan integriteit is onlangs geëvalueerd en naar aanleiding hiervan geactualiseerd.⁷ Dit heeft niet geleid tot fundamentele aanpassingen.

Gemeenten hebben de vrijheid bovenstaande thema's nader in te vullen aan de hand van de couleur locale. De invulling van de risicoanalyse vereist maatwerk aan de hand van het karakter van de gemeente en de beoogd wethouder. De thema's zullen niet in alle gemeenten in dezelfde mate van belang zijn. Elke gemeente heeft immers haar eigen opgaven en problematiek en elke beoogd wethouder is anders. Het "goede gesprek" moet dan ook een open karakter hebben om alle mogelijke risico's bloot te leggen.

Wel is van belang dat voorafgaand aan de risicoanalyse duidelijk is welke informatie wordt betrokken bij de risicoanalyse. De raad legt dit vast in een verordening, waarin de reikwijdte en het proces van de risicoverordening nader wordt ingevuld. De rechtszekerheid van beoogd wethouders moet immers gewaarborgd worden. Beoogd wethouders moeten gelet op de wettelijke bepaling in beginsel allen aan dezelfde risicoanalyse worden onderworpen. Denkbaar is dat de accenten van de risicoanalyse verschuiven afhankelijk van de portefeuille. Elke portefeuille brengt immers zijn eigen kwetsbaarheden met zich. Het is uiteraard niet de bedoeling accenten van de risicoanalyse te verleggen op basis van de persoon, dit zou tot een ongelijke behandeling van de beoogd wethouders leiden. Tegelijkertijd kunnen bepaalde persoonlijke belangen nadrukkelijker in beeld komen wanneer de beoogd wethouder bijvoorbeeld vastgoed of toerisme in portefeuille zou krijgen, dan wanneer iemand beoogd wethouder sociaal domein is.

In het kader van het "goede gesprek" kan de wens bestaan om de directe omgeving van de beoogd wethouder te bevragen in het kader van de risicoanalyse. Het is denkbaar dat met derden, zoals voormalig werkgevers of mensen die met de beoogd wethouder hebben samengewerkt, wordt gesproken. Dit is vergelijkbaar met het inwinnen van referenties van een kandidaat bij een sollicitatie. Deze gesprekken vinden slechts plaats als de derden hier expliciet toestemming voor hebben gegeven; de beoogd wethouder zelf hoeft hier niet in gekend te worden, aangezien de basis voor de verwerking een taak van algemeen belang is en de beoogd wethouder bovendien al heeft ingestemd met het uitvoeren van de risicoanalyse. Aangezien de risicoanalyse uitsluitend inzicht moet bieden in de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder zelf, dient de risicoanalyse zich verder niet op deze derden te richten. Dit laat onverlet dat in het gesprek met de beoogd wethouder wel nadrukkelijk aandacht kan worden besteed aan diens contacten met personen en instanties in zijn omgeving en hun belangen, en hoe de beoogd wethouder daarmee om wil gaan in relatie tot zijn bestuurlijke integriteit.

De uitvoering van de risicoanalyse

De gemeenteraad stelt de kaders voor de risicoanalyse. Zo is het aan de gemeenteraad om te bepalen wie de risicoanalyse uitvoert. De raad benoemt immers de wethouders en is daarmee tevens eindverantwoordelijk voor de risicoanalyse. De raad kan het uitvoeren van de risicoanalyse in eigen hand houden, bijvoorbeeld door een commissie uit haar midden hiermee te belasten. De raad kan het uitvoeren van de risicoanalyse echter ook uitbesteden aan een externe partij, zoals een gespecialiseerd bureau. De uitvoering van de risicoanalyse is vormvrij, waarbij transparantie en zorgvuldigheid voorop staan. Ook moeten de onderzoeksmaatregelen proportioneel zijn met het oog op de privacy van de beoogd wethouder en noodzakelijk in verband met het in kaart brengen van de mogelijke risico's voor de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder.

De burgemeester ziet erop toe dat de risicoanalyse daadwerkelijk en op correcte wijze wordt uitgevoerd. Uit artikel 170 lid 2 Gemeentewet volgt reeds dat de burgemeester de bestuurlijke integriteit bevordert; dit wetsvoorstel verduidelijkt dat dit eveneens ziet op het uitvoeren van de risicoanalyse. Vanuit deze zorgplicht ziet de burgemeester toe op een zorgvuldige uitvoering van de risicoanalyse. De raad kan er in overeenstemming met de burgemeester voor kiezen de burgemeester een prominentere rol te geven bij de risicoanalyse, bijvoorbeeld door de burgemeester de rol van opdrachtgever richting een extern bureau te laten vervullen of hem als

⁶ Handleiding basisscan integriteit voor kandidaat-bestuurders, p. 15.

⁷ Te raadplegen op: <https://www.politiekeamtsdragers.nl/publicaties/rapporten/2020/06/30/evaluatie-handleiding-basisscan-integriteit-voor-kandidaat-bestuurders>

adviseur te betrekken bij een door de raad in te stellen commissie. De raad heeft dit dan wel in de verordening op grond van artikel 35 Gemeentewet vast te leggen.

Welke aspecten worden besproken tijdens de risicoanalyse van de beoogd wethouder en op welke manier de privacy van de beoogd wethouder en derden die eventueel worden betrokken in de risicoanalyse wordt gewaarborgd, legt de raad zelf vast in een verordening. Dit om de rechtszekerheid van de beoogd wethouder te waarborgen en politieke partijen te voorzien van een indicatie van de wensen en eisen die worden gesteld aan de bestuurlijke integriteit van wethouders zelf. De politieke partij kan dit dan laten meewegen bij de keuze welke beoogd wethouders zij aandragen. Daarnaast is verdere afbakening van de risicoanalyse wenselijk in het licht van zorgvuldige omgang met persoonsgegevens. De raad moet van tevoren een debat houden over de reikwijdte van de risicoanalyse en welke informatie nodig is om een risicoanalyse uit te voeren naar de bekleding van het ambt. Daarbij geldt dat enkel overwegingen die gerelateerd zijn aan de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder kunnen worden betrokken bij de beoordeling van de benoembaarheid. Bijzondere persoonsgegevens, zoals religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, worden niet betrokken bij de risicoanalyse, omdat deze gegevens onvoldoende bijdragen aan het beoogde doel, namelijk de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder in kaart brengen. Daarnaast moet voorafgaand aan de risicoanalyse bekend zijn welke bronnen kunnen worden gebruikt en hoe ver de risicoanalyse reikt, zodat de beoogd wethouder hier rekening mee kan houden.

De resultaten van de risicoanalyse

Tijdens het "goede gesprek" kunnen verschillende risico's naar voren komen. De instantie die de risicoanalyse uitvoert en de beoogd wethouder beoordelen tijdens het gesprek de risico's, met drie mogelijke uitkomsten:

- (1) de instantie die de risicoanalyse uitvoert en de beoogd wethouder komen tot de conclusie dat de geschetste risico's, gelet op een nadere uitleg van de beoogd wethouder, geen reële risico's zijn en de uitkomst van de risicoanalyse derhalve geen verdere actie vraagt.
- (2) de instantie die de risicoanalyse uitvoert en de beoogd wethouder stellen samen beheersmaatregelen op om de risico's te minimaliseren. Het karakter van de beheersmaatregelen is niet eenduidig. Zo zal in het ene geval de verkoop of het voor de duur van de ambtsperiode op afstand plaatsen van een belang in een plaatselijke onderneming die zaken doet met de gemeente voldoende zijn om de risico's te minimaliseren, maar moet in het andere geval afgesproken worden dat een wethouder een bepaalde portefeuille niet onder zich krijgt.
- (3) de beoogd wethouder besluit zich terug te trekken naar aanleiding van het gesprek met de instantie die de risicoanalyse uitvoert. Als dit het geval is, worden de uitkomsten van de risicoanalyse vernietigd.

Aan het eind van de risicoanalyse worden de uitkomsten van de risicoanalyse, waaronder begrepen de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen, gedeeld met de beoogd wethouder en de burgemeester. Ook op dit moment heeft de beoogd wethouder nog de mogelijkheid zich terug te trekken. In dat geval worden de uitkomsten van de risicoanalyse vernietigd en worden de conclusies, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen niet naar de raad gestuurd. De burgemeester krijgt de gelegenheid de onderzoekers te bevragen om zicht te krijgen op het verloop van de risicoanalyse, vanuit zijn verantwoordelijkheid voor een zorgvuldig proces, zoals voorgesteld met deze nota van wijziging. De burgemeester kan zijn bedenkingen over de uitvoering van de risicoanalyse of de uitkomsten hiervan kenbaar maken aan de raad. Dat ligt eens te meer voor de hand indien in goed overleg tussen de raad en de burgemeester zoals hierboven beschreven de burgemeester een prominentere rol toebedeeld heeft gekregen. Als de burgemeester namens de raad opdrachtgever aan een extern bureau is, of als de burgemeester optreedt als adviseur van een door de raad uit haar midden ingestelde commissie, heeft de burgemeester de mogelijkheid om ruggespraak te plegen. Dit is wel afhankelijk van wat de raad hierover in de verordening op grond van artikel 35 Gemeentewet heeft bepaald.

Bekendmaking van de resultaten

Zoals hierboven reeds is beschreven ontvangt de burgemeester tegelijkertijd met de beoogd wethouder de uitkomsten van de risicoanalyse, waaronder begrepen de conclusie, aanbevelingen

en eventuele beheersmaatregelen. Daarmee beschikt de burgemeester dus over dezelfde informatie als de beoogd wethouder. Vanuit de taak om de bestuurlijke integriteit te bevorderen en toe te zien op de zorgvuldige uitvoering van de risicoanalyse, zoals voorgesteld met deze nota van wijziging, dient de burgemeester immers over voldoende informatie te beschikken om zich een oordeel te kunnen vormen over het verrichte onderzoek. De burgemeester zorgt er vervolgens, vanuit zijn procesverantwoordelijkheid, voor dat de raad wordt geïnformeerd over de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen die volgen uit de risicoanalyse. Om de proportionaliteit van de gegevensverwerking van de beoogd wethouder te waarborgen worden enkel de conclusies, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen die volgen uit de risicoanalyse kenbaar gemaakt aan de raad. Dit brengt met zich mee dat niet alle onderzoeksresultaten worden gedeeld met de raad; als de raad heeft besloten een commissie uit haar midden met de risicoanalyse te belasten, dan beschikken de leden van deze commissie uiteraard wel over alle onderzoeksresultaten. De conclusies, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen zien enkel op de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder zelf. Dat betekent ook dat geen persoonsgegevens van derden worden opgenomen. Ook wordt het gebruik van persoonsgegevens met betrekking tot de beoogd wethouder zoveel mogelijk beperkt. De raad kan deze conclusies, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen meewegen in haar beslissing tot benoeming.

Er worden geen uitkomsten van de risicoanalyse openbaar gemaakt voordat informatie is gedeeld met de raad. Enkel de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen die volgen uit de risicoanalyse worden openbaar als deze kenbaar zijn gemaakt aan de raad. Op de overige uitkomsten rust voor alle betrokkenen bij de risicoanalyse een geheimhoudingsplicht. Dit is een strikte geheimhoudingsplicht die niet door gemeentelijke bestuursorganen opgelegd dan wel opgeheven kan worden. Deze overige uitkomsten worden dus niet openbaar. Het schenden van de geheimhouding ten aanzien van deze stukken kan worden bestraft op grond van artikel 272 Wetboek van Strafrecht.

Op basis van artikel 24 Gemeentewet is de beraadslaging en stemming over de benoeming van wethouders openbaar. Over de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen die volgen uit de risicoanalyse, kan in deze openbare vergadering worden gesproken.

Wanneer de raad heeft besloten tot benoeming van de beoogd wethouder, wordt de wethouder verplicht de beheersmaatregelen openbaar te maken. Deze openbaarmaking geschiedt zowel fysiek op het gemeentehuis als elektronisch, op de website van de gemeente. Tevens kunnen de beheersmaatregelen aan bod komen bij de gebruikelijke toelichting die door het college op de portefeuillevverdeling wordt gegeven, dit is echter geen verplichting. De burgemeester ziet, vanuit zijn in artikel 170 lid 2 Gemeentewet omschreven zorgplicht, toe op de openbaarmaking van eventuele beheersmaatregelen. Daarnaast kan de raad de wethouder aanspreken op deze verplichting. Wethouders hebben echter primair zelf de verantwoordelijkheid de vereiste transparantie te betrachten bij de openbaarmaking van de beheersmaatregelen.

De risicoanalyse heeft niet enkel een functie bij het benoemingsproces en de portefeuillevverdeling. De beheersmaatregelen worden ook gebruikt tijdens de periodieke bespreking van het thema integriteit binnen het college. Het periodiek agenderen van dit thema blijkt in de praktijk een goede waarborg tegen onwenselijke praktijken. Tijdens deze periodieke besprekingen wordt bezien of de huidige beheersmaatregelen nog het daarmee beoogde doel dienen of dat andere maatregelen nodig zijn om de integriteit van het bestuur te bevorderen. Ook wordt besproken of de wethouders de acties hebben verricht die volgen uit de afgesproken beheersmaatregelen. De burgemeester heeft vanuit zijn in artikel 170 lid 2 Gemeentewet omschreven zorgplicht de verantwoordelijkheid om hierop toe te zien. Integriteit speelt immers niet alleen bij de benoeming, maar gedurende de gehele ambtsperiode. Een permanent bewustzijn van de krachten en kwetsbaarheden van de leden van het college zorgt voor een stabiel bestuur dat in dienst staat van alle burgers. Het Ministerie van BZK ondersteunt met subsidie initiatieven van het NGB en de Wethoudersvereniging die hieraan moeten bijdragen.

De commissaris van de Koning is op grond van artikel 182, eerste lid, onder c, Provinciewet als rijksorgaan belast met het adviseren en bemiddelen bij verstoorde bestuurlijke verhoudingen in een gemeente of als de bestuurlijke integriteit in het geding is. De commissaris van de Koning kan de burgemeester ondersteunen bij het uitvoeren van zijn in artikel 170 lid 2 Gemeentewet

omschreven zorgplicht, bijvoorbeeld door hem van advies en raad te dienen, rekening houdend met de bestuurlijke en politieke verhoudingen in een gemeente. Het is van belang dat burgemeesters ter zake de ruimte voelen om onbelemmerd op te treden. Dat is geen gegeven, maar in de praktijk sterk afhankelijk van een lokaal krachtenspel. Het gezag van de burgemeester is immers in grote mate afhankelijk van de wijze waarop en de context waarbinnen hij opereert. Daarbij zij erkend dat burgemeesters voor hun herbenoeming in hoge mate van de raad afhankelijk zijn. Met het oog daarop is enige jaren geleden de positie van de burgemeester in het proces van herbenoeming opnieuw gedefinieerd.⁸ De commissaris van de Koning heeft er in de aanloop naar de herbenoeming op toe te zien dat de raad de burgemeester in een transparant proces controleert en beoordeelt, bijvoorbeeld door het periodiek voeren van klankbordgesprekken, waarbij de commissaris over een afschrift van het verslag dient te beschikken om zo vroegtijdig te kunnen kennisnemen van relevante signalen. Dit alles vraagt om een goede, open communicatie tussen burgemeester en commissaris. In de Agenda Burgemeester is aangekondigd dat het Ministerie van BZK de burgemeesters meer gericht wil ondersteunen. Dat geldt zeker ook voor hun rol bij bestuurlijke integriteit; dit zal in samenspraak met het NGB verder vormgegeven worden.

Gegevensbescherming

Gezien de aard van dit voorstel is in de fase van beleidsontwikkeling een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uitgevoerd. Voor de risicoanalyse is het immers noodzakelijk dat persoonsgegevens verwerkt worden. Met behulp van de gegevensbeschermingseffectbeoordeling is de noodzaak onderzocht van de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens en zijn op gestructureerde wijze de gevolgen en risico's van de risicoanalyse voor gegevensbescherming in kaart gebracht. Hierbij is in het bijzonder aandacht besteed aan de beginselen van transparantie, gegevensminimalisering, doelbinding, het vereiste van een goede beveiliging en de rechten van de betrokkenen.

Voor de risicoanalyse zullen persoonsgegevens verwerkt worden. Op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (hierna: AVG) kan dit enkel indien hiermee een legitiem doel wordt gediend. Het uiteindelijke doel van de risicoanalyse is het bevorderen van de integriteit bij het decentraal bestuur. Voor verdere toelichting op de doelen die met dit voorstel worden gediend, zij voorts verwezen naar het algemeen deel van de toelichting op deze nota van wijziging en het wetsvoorstel. De rechtsgrond voor de verwerking is een taak van algemeen belang, namelijk het waarborgen van de bestuurlijke integriteit (grondslag art. 6, eerste lid, aanhef en onder e, AVG). Dit voorstel expliciteert de wettelijke grondslag die hiervoor nodig is.

Gemeenten krijgen veel ruimte om de risicoanalyse nader in te vullen. De gemeenteraad stelt hierbij kaders door middel van een verordening. Deze bevat nadere regels met betrekking tot de reikwijdte van de risicoanalyse en het proces wat wordt doorlopen met betrekking tot de risicoanalyse. Daarbij moeten maatregelen worden vastgelegd met betrekking tot het waarborgen van een rechtmatige en behoorlijke verwerking van persoonsgegevens. De beginselen van transparantie, gegevensminimalisering, doelbinding, het vereiste van een goede beveiliging, de rechten van de betrokkenen en andere vereisten die voortvloeien uit privacyregelgeving, bieden hiervoor een kader. Gelet hierop is het in elk geval van belang dat in de verordening regels worden gesteld over de persoonsgegevens die aan bod kunnen komen bij de risicoanalyse. Verder dient de verordening een uitwerking te bevatten van de verwerkingsactiviteiten en verwerkingsprocedures. Ook kan in deze verordening worden bepaald op welke wijze de burgemeester zijn rol in het proces vorm kan geven. Uit dit wetsvoorstel vloeien daarnaast enkele voorwaarden voort.

Uit het voorgestelde artikel 35, tweede lid, Gemeentewet volgt dat slechts persoonsgegevens kunnen worden verwerkt die noodzakelijk zijn voor de risicoanalyse met betrekking tot de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouders. Ook dienen slechts daadwerkelijk beoogd wethouders aan de risicoanalyse onderworpen te worden. Bij de risicoanalyse kan met derden worden gesproken, maar aangezien de risicoanalyse uitsluitend inzicht moet bieden in de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder zelf, dient de risicoanalyse zich verder niet op deze derden te richten.

⁸ Kamerstukken II 2012/13, 33 691, nr. 3, blz. 5 e.v.

Verder is geregeld dat ten aanzien van de uitkomsten van de risicoanalyse een strikte geheimhoudingsplicht geldt, die niet door gemeentelijke bestuursorganen opgelegd dan wel opgeheven kan worden. Enkel de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen worden gedeeld met de raad en worden daarmee openbaar. Hierin worden zo min mogelijk persoonsgegevens opgenomen. Dit betekent ook dat geen identificerende persoonsgegevens van derden worden vermeld.

Als de beoogd wethouder zich terugtrekt voordat de raad is geïnformeerd over de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen, wordt geen enkele informatie uit de risicoanalyse openbaar gemaakt, maar wordt deze informatie vernietigd en blijft volledige geheimhouding gelden.

De AVG is niet van toepassing op Caribisch Nederland. In plaats daarvan wordt het juridisch kader gevormd door de Wet bescherming persoonsgegevens BES. De grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens is de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak (art. 8, aanhef en onder e, Wet bescherming persoonsgegevens BES).

Evaluatie

De regering streeft er naar – indachtig ook de motie-Van der Graaf c.s. – dat de wettelijke verplichting tot het uitvoeren van een risicoanalyse voorafgaand aan de benoeming van wethouders van kracht is bij de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022. Bij die verkiezingen zal dus voor het eerst op grote schaal sprake zijn van het uitvoeren van risicoanalyses. Dit zal worden geëvalueerd, waarna zal worden bezien of aanpassing van de voorgestelde wettelijke regeling en/of de Handleiding basisscan vereist is.

Elektronische openbaarmaking

De openbaarmaking van nevenfuncties en inkomsten uit nevenfuncties zal voortaan tevens dienen te geschieden door openbaarmaking op elektronische wijze, naast de bestaande terinzagelegging op een fysieke locatie. De reden hiervoor is dat elektronische openbaarmaking de ontsluitbaarheid van overheidsinformatie vergroot en burgers verder in staat worden gesteld om vanuit huis gegevens in te zien, zonder dat hoeft te worden afgereisd naar een door het bestuursorgaan aangewezen locatie van terinzagelegging. Dit komt bovendien de transparantie ten goede.

De elektronische openbaarmaking zal gelden voor raadsleden, wethouders en de burgermeester. Het ligt voor de hand de gegevens te publiceren op de website van de gemeente.

De openbaarmaking geschiedt in de toekomst op twee manieren: elektronisch en door terinzagelegging op het gemeentehuis. Elektronische openbaarmaking is toegankelijker, maar is voor sommigen nog steeds een drempel. Bij de uitleg van het Verdrag van Aarhus, dat het recht op openbaarheid, inspraak en toegang tot de rechter in milieuaangelegenheden waarborgt, hanteert het Aarhus Convention Compliance Committee de lijn dat niet met elektronische terinzagelegging kan worden volstaan. Dit betekent niet dat de stukken die ter inzage worden gelegd in schriftelijke vorm bij het bestuursorgaan aanwezig moeten zijn. De burger kan bijvoorbeeld via een beeldscherm op het gemeentehuis toegang verkrijgen tot gegevens die in digitale vorm ter inzage zijn gelegd.

In het wetsvoorstel wordt tevens verduidelijkt wanneer openbaarmaking dient te gebeuren. Nevenfuncties die bestaan bij het aanvaarden van het ambt, zullen terstond na aanvaarding van het ambt openbaar gemaakt moeten worden. Nevenfuncties die tijdens de ambtstermijn worden aanvaard, zullen op dat moment van aanvaarding eveneens direct openbaar gemaakt moeten worden. Hiermee wordt voor de Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet aangesloten bij de regeling die hiervoor reeds in de WolBES is opgenomen. Met het voorschrijven van directe openbaarmaking wordt de gedachte achter de plicht tot openbaarmaking van nevenfuncties verduidelijkt en wordt het betrekken van transparantie verder gestimuleerd.

II Toelichting - onderdeelsgewijs

Onderdeel A, F, K en O (artikelen 12 Gemeentewet, 11 Provinciewet, 32 Waterschapswet en 13 WolBES)

Dit onderdeel regelt dat de openbaarmaking van andere functies dan het lidmaatschap van de raad voortaan geschiedt op elektronische wijze, naast de bestaande terinzagelegging op een fysieke locatie. Verder wordt vastgelegd dat de openbaarmaking terstond dient plaats te vinden na benoeming tot raadslid of na het aanvaarden van de andere functie.

Onderdeel B, G, L en P (artikelen 35 Gemeentewet, 35 Provinciewet, 41 Waterschapswet en 37 WolBES)

Met deze wijziging wordt voorgesteld om wettelijk verplicht te stellen dat voorafgaand aan de benoeming een risicoanalyse wordt uitgevoerd met betrekking tot de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder. Dit gebeurt in artikel 35, waarin de benoeming van wethouders door de raad is vastgelegd. Anders dan bij de VOG is de benoembaarheid van de wethouder wettelijk gezien niet gebonden aan een bepaalde uitkomst van de risicoanalyse. Daarom wordt de risicoanalyse niet opgenomen in artikel 36a, waarin de benoembaarheidsvereisten zijn opgenomen.

Om aan de lokale invulling van de inhoud en het proces van de risicoanalyse door de raad de benodigde ruimte te geven, wordt in het artikel enkel opgenomen dat er een risicoanalyse dient plaats te vinden voorafgaand aan de benoeming. Wel dient de raad een verordening vast te stellen waarin verschillende privacyaspecten en de reikwijdte en het proces van het onderzoek worden vastgelegd.

Voor de betrokkenen bij de risicoanalyse geldt een geheimhoudingsplicht, welke rechtstreeks uit de wet voortvloeit en niet door gemeentelijke bestuursorganen kan worden opgeheven. Daarbij moet worden aangetekend dat ingevolge artikel 24 van de Gemeentewet de beraadslaging en stemming over de benoeming van wethouders enkel in een openbare vergadering kan plaatsvinden. Daarom komt de geheimhoudingsplicht te vervallen ten aanzien van de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen, zodra deze door tussenkomst van de burgemeester zijn overlegd aan de raad. Dit dient pas te gebeuren als de risicoanalyse volledig is afgerond en de beoogd wethouder niet heeft besloten zich terug te trekken.

Bij de uitkomsten van de risicoanalyse gaat het om wat er in brede zin uit de analyse naar voren is gekomen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld ook om informatie die uiteindelijk niet relevant is bevonden. De conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen, maken onderdeel uit van de uitkomsten.

De conclusie is een samenvatting van de bevindingen van het onderzoek die relevant zijn voor de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder zelf en het uitvoeren van het ambt als wethouder, waarin enkel persoonsgegevens worden opgenomen voor zover noodzakelijk om de raad te informeren. Het is denkbaar dat hiervoor kan worden volstaan met de mededeling dat er geen relevante risico's zijn vastgesteld. De conclusie wordt gedeeld met de raad. De aanbevelingen van de instantie die de risicoanalyse uitvoert over het mitigeren van de risico's en de beheersmaatregelen die de beoogd wethouder eventueel naar aanleiding hiervan neemt, worden eveneens gedeeld met de raad.

Onderdeel C, H, M en Q (artikelen 41b Gemeentewet, 40b Provinciewet, 44k, 45 en 48 Waterschapswet en 48 WolBES)

In de voorgestelde aanpassing van artikel 41b wordt voorzien in een verplichting van de wethouder om na diens benoeming niet enkel nevenfuncties, maar tevens eventuele beheersmaatregelen naar aanleiding van de risicoanalyse, openbaar te maken.

Het openbaar maken van beheersmaatregelen betekent niet dat de gehele uitkomsten van de risicoanalyse openbaar gemaakt moeten worden. Het gaat uitsluitend om het openbaar maken van relevante maatregelen die zijn of zullen worden genomen om eventuele risico's zoals gebleken uit de risicoanalyse te mitigeren.

Verder wordt geregeld dat de openbaarmaking van nevenfuncties, inkomsten uit nevenfuncties en beheersmaatregelen van wethouders voortaan geschiedt op elektronische wijze, naast terinzagelegging op een fysieke locatie. Verder wordt vastgelegd dat de openbaarmaking terstond dient plaats te vinden na benoeming tot wethouder of na het aanvaarden van een nevenfunctie. Voor waterschappen wordt dit in onderdeel M tevens geregeld voor de openbaarmaking van nevenfuncties en de inkomsten daaruit van de voorzitter.

Onderdeel D, I en R (artikelen 67 Gemeentewet, 66 Provinciewet en 79 WolBES)

Dit onderdeel regelt dat de openbaarmaking van nevenfuncties en de inkomsten daaruit van de burgemeester voortaan geschiedt op elektronische wijze, naast de bestaande terinzagelegging op een fysieke locatie. Verder wordt vastgelegd dat de openbaarmaking terstond dient plaats te vinden na benoeming tot burgemeester of na het aanvaarden van een nevenfunctie.

Onderdeel E, J, N en S (artikelen 170 Gemeentewet, 175 Provinciewet, 94 Waterschapswet en 172 en 194 WolBES)

De burgemeester heeft reeds op grond van artikel 170, tweede lid, van de Gemeentewet de zorgplicht de bestuurlijke integriteit van de gemeente te bevorderen. Vanuit deze rol en taak wordt voorgesteld in de wet op te nemen dat de burgemeester ook toeziet op het uitvoeren van de risicoanalyse voor kandidaat-wethouders. Dit sluit aan bij de regeling waarin is neergelegd dat de resultaten van de risicoanalyse door tussenkomst van de burgemeester met de raad worden gedeeld. Hiermee wordt beoogd dat de burgemeester toeziet op het uitvoeren van de risicoanalyse.

Verder wordt geregeld dat de openbaarmaking van nevenfuncties en de inkomsten daaruit van de Rijksvertegenwoordiger voortaan geschiedt op elektronische wijze, naast de bestaande terinzagelegging op een fysieke locatie.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,